

مجموعه مقالات پژوهشی سینارتمازه های پرستاری و مامایی

۱۹، ۱۸ آذمه ۸۸ - دانشکده پرستاری و مامایی

دانشکده آزاد اسلامی واحد خوارزمی
دانشکده پرستاری و مامایی

عنوان: طب سوزنی دردناک، اما شفابخش

نویسنده: شمیم کیوان نیا (دانشجوی پرستاری)

استاد راهنما: غلامحسین عبدیزدان (عضو هیئت علمی گروه پرستاری دانشگاه آزاد اسلامی واحد خوارزمی)

مقدمه: طب سوزنی چینی (ZHENJiN) که در زبان انگلیسی Accupuncture نامیده میشود شاخه ای از طب سنتی چین، که تشریح کننده مجموع روشهایی است که توسط آن نقاطی از بدن برای دریافت نتایج مورد نظر باروشهایی خاص مانند استفاده از سوزن تحریک می شوند.

تاریخچه

قدمت این روش به ۵ هزار سال قبل بر می گردد. قدیمی ترین متنی که در توصیف این طب در دسترس می باشد طب داخلی کلاسیک امپراتوری زرده مربوط به سال ۱۱۲۷ قبل از میلاد است. در گذشته از سنگ برای ساخته سوزن ها استفاده امادر سال های ۴۷۶ قبل میلاد تا ۲۵ میلادی با پیشرفت فنون ذوب آهن، سوزن های فلزی ایجاد که نقش مهمی در ترویج این علم داشت در سالهای ۹۰۷ تا ۵۸۱ میلادی کتاب هایی چون قانون مندی و روش های طب سوزنی تالیف و باعث تخصصی شدن این دانش گردید. گستردگی دامنه این طب به اروپا هم کشیده شد و در قرن ۱۶ میلادی فرانسوی ها به چین مهاجرت و پس از کسب فنون لازم آن را در سراسر اروپا عرضه داشتند. معروف ترین مستن نگارش شده در این زمینه کتاب ۸۱ جلدی *Nei jing* میباشد که توسط ۵۲۷ متخصص در زمان های مختلف به رشتہ تحریر در آمده پس از تأسیس جمهوری خلق چین، طب سوزنی به طور گسترده توسعه یافت. به طوری که در حال حاضر در بیمارستان در چین بخش های طب سوزنی دایر شده است. در چند سال اخیر در کشورهای اروپایی طب سوزنی به عنوان یکی از درمانهای مهم به شبکه بیمه ای درمانی پیوسته و تحت پوشش شرکت های بیمه قرار گرفته است.

مبحث: چینیان قدیم بر این اعتقاد بودند که طب سوزنی چینی از مکتب (Taoism) منشاء گرفته *tao* (صفانی) است که همجهان را خلق کرده و دارای دوقطب متضاد *yin* و *yang* است. (صفانی چون سردی، آرامیدر کل حالات غیرفعال) *yang* (صفانی چون گرمی، هیجان و فعل بودن) در این نگرش تعادل هنگامی حاصل که بین این دو نیرو هماهنگی برقرار شود. اینزی به نام *Q* یا چی توسط کانال های ارتباطی بین این دو نیرو برقرار است. هرگاه کانال های ارتباطی دچار اختلال شوندانزی جریانی بین آنها متوقف و تعادل دو قطب به هم میخورد. شکل زیر مجموعه ای از عناصر ۵ گانه را که کره زمین بر تعادل مابین آنها قرار دارد، نشان میدهد. عدم تعادل مابین یکی از این ۵ عنصر، عناصر دیگر را وادار به خنثی کردن آن و برقراری دوباره تعادل می کنند.

بدن انسان به عنوان بهترین مثال در تعادل بر این قوانین استوار است. طب سنتی چین به بدنه انسان به عنوان یک کل نگاه که شامل چندین سیستم عملکردی است و اصطلاحاً زانگ فو نامیده، که شامل ۱۲ عضو یا محور اصلی (6 عضوان توخالی یا به اصطلاح *fu*) و 6 عضوان توپر (*zang*) و اعضای وابسته هستند.

12 محور اصلی بدنه :

اعضای اصلی: 1) معده: منبع جذب بدنه است، جذب ابریز خالص از مواد غذایی یا کسب اطلاعات یا کمک به هضم رویدادها. این محور برقرارت فهم انسان در وجود خود. دیگران و همچنین توانایی داشتن حس رضایتمندی است.

2) روده باریک: جدا کننده مواد پاک از ناپاک (چه غذا چه اخبار ناخوش آیند)، هنگام سردر گمی، این بخش، کمک آنچه را ناپاک و نامناسب است به روده بزرگ بر می گردد.

3) روده بزرگ: در واقع بر روند خروج مواد زائد از بدنه، ذهن، روح فرماندهی می کند. این محور بر قابلیت ذهنی رهایی از ناخواسته ها تاثیر می گذارد.

مجموعه مقالات پژوهشی سینار تازه های پرستاری و مامایی

۱۹، ۱۸ آذمه ۸۸ - دانشکده پرستاری و مامایی

دانشکده آزاد اسلامی واحد خوارزم
دانشکده پرستاری و مامایی

۴) کیسه صفر: حاکم بر قدرت قضاؤت و تشخیص است و به انسان کمک تا تصویر قابل انعطافی از آینده داشته باشد. اگر شخصی در تصویر آینده مشکل، یا انعطاف ناپذیر باشد، در این محور دچار مشکل است.

۵) مثانه: جایی که انرژی های حیاتی برای موقع ضروری ذخیره و قدرت پافشاری بر نظریات رادرفرد ایجاد می کند.

۶) گرم کننده های سه گانه: دمای قسمت های اصلی بدن را متعادل و میزان احساسات را کنترل می کند.
اعضای توپر: ۱) قلب: سلطان و حکمران بر کل بدن است. ضعف حکمران ضعف بدن است و قلب ضعیف موجب عدم کارکرد صحیح اندام ها و روان خواهد شد.

۲) کلیه: مرکز اراده و تصمیم گیری است. آسیب این محور قدرت انجام کارهای از بین می برد.

۳) پری کارد (محافظ قلب): سربازی است که در دفاع از حاکم ایستاده و فردا را از خدمات ناشی از شوک و ضربه های بدنی حفظ می کند. اضطراب انسان به علت ضعف در این محور است.

۴) کبد: محور برنامه ریزی و عمل است. مانند فرمانده سپاه عمل. از محور کیسه صفرادستور میگیرد و دیدگاه های اورابابنامه ریزی صحیح به عمل می رساند. اگر فردمadam در حال نقشه کشیدن باشد و به آن عل نکند، در محور کبد دارای مشکل است.

۵) ریه ها: گیرندگان انرژی خالص Q هستندوبه مادر در ک واحترام به وجود خودمان، دیگران و جهان خارج کمک میکنند.

۶) طحال: شامل غده لوزالمعده و مجموعه دوازدهه و خود طحال است. مرکز حمل و نقل بدن به شمار می آید. قدرت تفکر، تحصیل و تمرکز و به خاطر سپردن در این محور قرار دارد.

شیوه عملکرد طب سوزنی: اصول تکنیکی این طب براین است که یا می خواهیم نقطه ای را در بدن آرام کنیم یعنی عوامل پاتوژن را از آن خارج و یا نقطه ای را تقویت یعنی چیزی خوب به آن اضافه کنیم. اگر عضوی ضعیف باشد طبق روابط مادروفرزندی می باشد خود عضو و مادر آن را تقویت و اگر عضوی به شدت قوی به طوری که از تعادل خارج باشدمی باشد فرزند آن عضو را آرام کنیم.

برای تقویت یک عضو معمولاً از دوروش استفاده:

۱) روش گرم کردن (moxibustion) که باعث چند برابر شدن اثرات مطلوب سوزن هامی شود. و شامل: ۱- روش مستقیم.

۲- روش غیرمستقیم. در روش مستقیم سوزن ها را گرم می کنند و در روش غیرمستقیم محل مورد نظر که سوزن در آن وارد می شود را گرم می کنند.

۲) روش استفاده از دستگاه الکترو اکو پانکچر: کخه به سر سوزن ها اتصال و فرکانس هایی پشت سر هم ارسال می کند. این روش در افرادی که دارای میگرن های کوبنده هستند و همچنین کسانی که دارای pace maker

کوئی میگرن های کوبنده هستند و همچنین کسانی که دارای آنatomیک و واحد تعیین و تشخیص نقاط موثر در طب سوزنی: چیزی که نیاز است که این نقاط و تعیین فواصل بین آنها از نشانه های آنatomیک و واحد انداره (cum) استفاده می کردد. آنان عرض انگشتان فرد معالجه کننده را به عنوان این واحد در نظر می گرفتند. البته پیدا کردن این نقاط احتیاج به گذراندن دوره ای آنatomی سطحی دارد که با آنatomی تشریحی بدن کاملاً متفاوت است. امروزه این نقاط را براساس ۱۲ محور اصلی تقسیم بندی که با حروف و اعداد مخصوص میشود. از نکات در شناخت نقاط این است که مج دست و مج پا از مؤثر ترین نقاط در طول کانال ها می باشند. ولی متساقنه در افراد دیابتی نباید از این نقاط استفاده کرد.

عوامل تاثیر گذار را تبعیشی طب سوزنی:

۱- تیزی نوک سوزن

۲- زاویه نفوذ سوزن

۳- عمقی که سوزن وارد می شود

۴- مقدار حرکت لرزش سوزن در یک نقطه

۵- طول زمانی که سوزن در نقطه می ماند.

۶- تعداد جلسات درمان

مجموعه مقالات پژوهشی سینار تازه های پرستاری و مامایی

۱۹، ۱۸ آذمه ۸۸ - دانشکده پرستاری و مامایی

دانشکده آزاد اسلامی واحد خوارزمی
دانشکده پرستاری و مامایی

ابزار مورد استفاده در این طب :

مهمترین ابزار مورد استفاده در این طب، سوزن های استیل خاص است که دور دسته‌ی آن یک کویل از جنس مس وجود دارد. سوزن ها بستگی به کاربردشان نازک یا کلفت هستند و قطرشان بین ۰/۳-۰/۶ میلیمتر و طولشان بین ۱تا ۱۰ سانتیمتر متغیر است. عمق وارد نمودن این سوزن ها از چند میلیمتر تا ۵ سانتیمتر با توجه به محل مورد نظر متفاوت است. معمولاً بهترین و معتدل ترین تعداد سوزن مورد استفاده ۶تا ۱۰ عدد در هر جلسه می باشد. یکی از مهارت های متخصص طب سوزنی در این امر نهفته است که، چگونه بیمارش را با فرو نمودن حداقل تعداد سوزن درمان نماید. دوره درمان هر بیماری معمولاً ۱۰ جلسه و ۱ روز در میان می باشد. هر چه جلسات درمان به هم نزدیک تر باشند، اثر بهتری بر جا می گذارد. هرگز نباید تعداد جلسات از ۱۲ تا ۲۰ دقیقه متغیر است. از جمله مزایای این روش می توان به سادگی، قابل اجرا شروع میگردد. مدتی که سوزن ها در بدن می باشند حدود ۳۰ تا ۲۰ دقیقه متغیر است. از جمله مزایای این روش می توان به سادگی، قابل اجرا بودن در تمامی سطوح بدن، قیمت ارزان، عدم نیاز به دارو و روش های پاراکلینیک اشاره نمود.

نقش پرستاران در طب سوزنی :

امروزه با توسعه‌ی گروه های درمانی در طب سوزنی نیز، به جای یک درمانگر از گروه درمانگران که متشکل از پزشک متخصص و پرستار حرفه ای این رشته است استفاده می گردد. پرستاران باگرفتن شرح حال در هر جلسه از بیمار در مرور وضعیت عمومی و رضایتمندی وی از هر جلسه، پزشک را در معالجه بهتر همراهی می کنند. در کدام یک از جلسات پرستاران به علت تعامل نزدیک با بیماران می توانند، به عنوان منبعی در دسترس برای پاسخ گویی به سوالات آن ها در مورد آشنایی با نحوه درمان، عوارض و همچنین برطرف کردن نگرانی ها و تقویت حسن اعتماد و اطمینان بخشی

برخی از کاربردهای درمانی طب سوزنی :

۱) دیسک مهره ها: در سال ۱۹۸۹ سازمان بهداشت جهانی طب سوزنی را به عنوان یکی از مؤثرترین راه های درمان دیسک کمر معرفی نمود. چراکه عمل جراحی آن بسیار پر عارضه بوده و در بسیاری از موارد بیمار علی رغم عمل جراحی بهبودی کافی حاصل نمی گردد. اما طب سوزنی با دومکانیسم ۱- افزایش سلول های دفاعی بدن ۲- بلوكه کردن رشته های عصبی پس سیناپسی باعث کاهش درد و بهبودی بیماری می شود. البته در طول درمان بیماری بایست با کمک پرستار از درمان های جانبی دیگر مانند (گرمادرمانی) (انجام حرکات ورزشی خاص Medical qi gong) (ماساژ درمانی) استفاده نماید

۲) آرتروز: یکی از شاخه های طب سوزنی نوعی ورزش به نام Medical qi gong می باشد. در این ورزش با حرکات بسیار آهسته و مسوزن وبا هماهنگی ذهن و بدن و تنفس، تعادل کاملی بین عضلات و استخوان ها برقرار می شود. وبا افزایش حمایت عضلات از مفاصل در گیری بهبودی بیماران کمک شایانی می نماید. بررسی های فراوان در غرب نشان می دهد، طب سوزنی در درمان استئوا آرتربیت ها بخصوص در مفاصل گردن، سینه، کمر و شانه بسیار موفق عمل کرده است

۳) بیماری های گوارشی: طب سوزنی با کم کردن تحریک عصب واگ، کاهش دادن ترشح اسید و آنزیم در دستگاه گوارش و آرام سازی بیمار از تحریکات عصبی ناخواسته دستگاه گوارش جلوگیری و مشکلات بیمار را برطرف می سازد

۴) اعتیاد: بنابر تحقیقات انجام شده، طب سوزنی باعث ترشح ان دورفین طبیعی مغز شده و به این طریق باعث عدم علاجه‌ی فرد معتاد نسبت به مواد مخدومی شود. بررسی نتایج بدست آمده با طب سوزنی در ترک اعتیاد، موفقیت حدود ۷۲٪ برای معتادان به هروئین، و ۸۸٪ برای معتادان به تریاک رانشان می دهد. در این روش می توان از نقاط خاصی روی بدن و گوش بیمار با اتصال به دستگاه الکترواکوپانکچر استفاده نمود. تأثیر درمان معمولاً به صورت کاهش علایم ترک اعتیاد مشخص می گردد.

مزایای طب سوزنی :

- ۱) سادگی
- ۲) قابل اجرا بودن در تمامی سطوح بدن
- ۳) قیمت ارزان

مجموعه مقالات پژوهیین سینار تازه های پرستاری و مامایی

۱۹، ۱۸ آذمه ۸۸ - دانشکده پرستاری و مامایی

دانشکده آزاد اسلامی واحد خواهان
دانشکده پرستاری و مامایی

4) عدم احتیاج به داروهای نایاب و پرهزینه و همچنین روش‌های تشخیصی پاراکلینیک

معايير طب سوزنی :

این تکنیک اگرتوسط فرد متخصص صورت گیرد هیچ گونه عارضه‌ای در پی نخواهدداشت. اما اگر برخلاف اصول علمی و یا رعایت نکردن نکات بهداشتی واینمی انجام شود، احتمال بروز آسیب‌های جدی به اعضای بدن وجود دارد، که شامل:

1) بیماری‌هایی چون ایدز، هپاتیت ب (درصورت استفاده از سوزن‌های غیر استریل و یک بار مصرف)

2) کبودی‌های متعدد و کوچک

3) خونریزی- ضعف، بی حالی، غش (درصورت تحریک نقاط ممنوعه).

موارد عدم کاربرد:

1) موارد تخریب شدید بافتی یا اعضای بدن در بیماری

2) اورژانس‌های پزشکی (سرطان‌ها، جراحی‌ها، سوختگی‌های وسیع)

3) بیماری‌های شدید روانی

4) ناحیه ناف بدن (به علت حساسیت بالای این نقطه)

در خاتمه می‌توان گفت: امروزه طب سوزنی و روش‌های متنوع آن افق‌های روشنی در پیش روی بیماران در دمین درس رار جهان قرار داده است.

منابع :

1 - کتاب آموزش طب سوزنی ، درمانی صد نوع بیماری - نوشته دکتر نادعلی اسماعیلی

2 - کتاب آموزش طب سوزنی ، پاتو فیزیولوژی - نوشته دکتر نادعلی اسماعیلی

www.isaa.ir

3 - وب سایت انجمن علمی طب سوزنی ایران

www.tebsoozani.blogfa.com - 4